

Drøm og Virkelighed¹

Thomasine Gyllembourg

¹ Allerede næste Dag lejede jeg en smuk, lille Lejlighed til Lise. Dels af en Følelse for Velanstændighed, der var fast indgroet i mit Væsen, dels da jeg haabede at kunne modtage nogle Informationer hjemme hos mig selv, faldt det mig ikke ind at ville bo hos hende. Jeg forsynede hendes lille Bolig med alle Fornødenheder, indrettede den smukt og sirligt, skaffede ved min ⁵ Værtindes Hjælp en ung Tjenestepige til hendes og Barnets Opvartning og besørgede, at hun daglig fik Maden tilbragt fra en Restauration, saa at hun ret kunde nyde et roligt og sorgfrit Livs Behageligheder. Saa snart hun kunde forlade sit nærværende Opholdssted, førte jeg hende og Barnet i Triumf ind i hendes nye lille Rige, hvor jeg selv haabede at skulle tilbringe lykkelige Timer. Lise var meget fornøjet og takkede mig ret hjerteligt. Dog følte jeg en Slags Misfornøjelse ¹⁰ over, at min nette huslige Indretning mindre syntes at glæde hende end den Omstændighed, at Vinduerne i hendes ene Værelse vendte ud mod et Torv. Den megen Passage og Bevægelse paa Gaden behagede hende i en saadan Grad, at hun straks satte sig ved Vinduet og næppe vilde tage det indre af sin Bolig i Øjesyn.

En ganske ny Periode begyndte nu for mig, og med denne følte jeg ogsaa nye Kræfter at ¹⁵ udvikle sig hos mig. Selvraadig havde jeg grebet ind i min Skæbne, jeg følte Nødvendigheden af at bestaa i den med Ære. De Pligter og den Slags Lyksalighed, jeg selv havde valgt mig, var begge Dele over min Alder; det var derfor intet Under, at jeg i kort Tid virkelig blev meget ældre end mine Aar. Fra mine første Studenterdage havde jeg haft den Lykke at vinde en stor Gunst hos et par Professorer. Ved disse Mænds Hjælp fik jeg snart saa mange Informationer, at mine ²⁰ fleste Timer var besatte, dels uden for Huset med Sprogundervisning, dels hjemme med Manduktion af nogle unge Mennesker til juridisk Attestats. Denne nye Virksomhed var mig behagelig, og jeg drømte mig ret et Liv efter mit Ønske: Dagen tilbragt med Arbejde og Studeringer og Aftenen i paradisisk Ro hos et elsket Væsen, til hvis finere Dannelse jeg ogsaa haabede at kunne bidrage. Men min Drøm gik kun halvt i Opfyldelse: Dagens Arbejde erholdt jeg rigtig, ²⁵ men Aftenens Ro og Glæde blev langt fra ikke saa paradisiske som min ungdommelige Fantasi havde afmalet dem.

Det varede overmaade kort, førend jeg i min huslige Lykke traf mange Anstødsstene. Jeg var for Eksempel fra min første Barndom vant til streng Orden og Renlighed; min Onkels Hus var yderst elegant. Det var mig derfor en Afsky, naar jeg kom ind til Lise at møde den allerforfærdeligste ³⁰ Atmosfære, at se Barnets Linned hænge ved Kakkellovnen, Brød, Smør, Flasker, Klæder, alting ligge omkring hinanden ligesom Lam og Tiger i en Uskyldighedsstand, der forener det allerfjendtligste. Heraf fulgte desuden, at alt, hvad jeg af nette Møbler og deslige havde anskaffet, snart var fordærvet og stygt. Jeg havde aftalt med hende, at jeg hver Aften vilde nyde mit sædvanlige Aftensmaaltid, en Kop Te, i hendes Selskab. Jeg satte Pris paa denne lille Nydelse ³⁵ og havde forsynet hende med det fornødne i denne Henseende. Men næsten aldrig kunde jeg opnaa, at dette lille Maaltid var til Rede, naar jeg kom, og endnu mindre, at det kom frem med den Renlighed og Pænhed, uden hvilke jeg hellere vilde undvære det. At give hende Smag for en vis Sirlighed i saadanne Ting var umuligt. Ligeledes forstod hun aldeles ikke at beskæftige sig, og som Følge heraf blev Tiden hende utaaelig lang. Den hele Dag sad hun ved Vinduet ⁴⁰ med Barnet paa Skødet uden at fordrive Kedsomheden med noget som helst Arbejde. Naar jeg kom om Aftenen, klagede hun over, at hun kedede sig, at jeg saa lidt var hos hende. Naar jeg da raadede hende til at more sig med Haandarbejde, svarede hun: »Herre Gud! skal jeg da slide

¹ I *Drøm og Virkelighed* fra 1833 har den forældreløse jeg-fortæller brudt med sin velhavende onkel, fordi denne forlanger han skal afbryde forholdet til sin elskerinde, Lise, og deres fælles barn.

og slæbe? Jeg tænkte, at nu skulde jeg faa saa gode Dage.« Da vor Samtale om Aftenen tit gik i Staa, prøvede jeg at bringe Bøger med og læse dem for hende, men hvor meget jeg end stræbte
45 at indrette disse efter hendes Fatteevne, vilde det dog ikke lykkes at opvække hendes interesse for denne Slags Nydelse. Hun var aldrig vant til at læse; Skriftsproget var som et fremmed Tungemaal for hende, hvoraf jeg næsten maatte oversætte hver Sætning i en hende forstaaelig daglig Tale. Hin mig saa kære Tidsfordriv blev saaledes kun en Plage for os begge. Desuden havde den nye Stilling, hvori hun befandt sig, næsten forvandlet hende; hendes Ønsker og For-
50 dringer var af en ganske anden Natur end tilforn. Den Beskedenhed og den Tilbageholdenhed, der klædte hende saa godt, var rent forsvundne.

Vinteren var nu forbi. Den smukke Aarstid begyndte. Hun bad mig om Penge til at kunne forskafe sig en bedre Garderobe. Jeg fandt dette Ønske saa naturligt, at jeg allerede længe havde betænkt at forekomme det. Jeg leverede hende en rigelig lille Sum hertil og glædede
55 mig ved Tanken om at se hendes Skønhed forhøjet ved en bedre Klædedragt. Men aldrig kan jeg glemme, hvorledes jeg blev til Mode, da jeg en ulykkelig Søndag Formiddag, en smuk Sommerdag for Resten, kom op til hende og saa hende pyntet som en Dame. Jeg havde aldrig set hende uden i den Dragt, som nette Tjenestepiger almindeligvis bærer her i København, og som synes mig at være i høj Grad, hvad man kalder klædelig. Nu derimod var hun i en broget,
60 overdreven, iøjnefaldende Pynt, der dannede en saa skærende Kontrast til den Slags Skønhed, hun besad, at man kunde sige, at denne tilintetgjordes derved. Hendes Gang, hendes Hænder og Fødder, mange smaa Uskønheder, som aldrig tilforn havde stødt mig, tog sig paafaldende ud til dette Kostume. Indtryk af denne Natur bliver lettelig til en Gift for Kærligheden, og jeg raader enhver at anse dem for vigtigere, end man gerne vil tilstaa sig selv. Men en endnu langt værre
65 Anstødssten mødte mig samme Dag. Lise forlangte af mig, at jeg skulde gaa ud at spadserere med hende og hjælpe hende at bære Barnet. Dette Forslag satte mig i den yderste Forlegenhed. At vise mig offentligt med hende forekom mig upassende; hun var ikke min Kone. Jeg følte en retmæssig Undseelse ved at trodse den offentlige Sædelighedsfølelse. Her i Byen kender næsten alle Mennesker hverandre. Det generte mig at møde mine Bekendte og maaske - hvad
70 der var endnu værre - min Onkel, der havde et Lyststed i Nærheden af Byen, hvor han især om Søndagen plejede at opholde sig. Hendes Personlighed og den latterlige Figur, hun gjorde i sin Pynt, havde naturligvis ogsaa Del i min Ulyst til at føje hende. I dette Lys havde jeg endnu aldrig set mit Forhold til hende. Men paa den anden Side, hvor haardt vilde det ikke være at nægte hende Opfyldelsen af hendes Bøn? Jeg samtykkede da paa det Vilkaar, at vi gik ud af Byen til et
75 ganske ensomt Sted. Men det var tvært imod Lises Mening. Frederiksberg Have, Sommerteatret paa Vesterbro var hendes ønskers Maal, og da jeg bestemt afslog at følge hende til et af disse Steder, blev hun saa vred, som jeg aldrig havde set hende, græd højt og hulkede, rev sit Tøj af sig, svor med en drøj Ed, at hun ikke gik af Stedet i Dag, sagde, at jeg skammede mig ved hende, at jeg havde gjort hende ulykkelig og mere saadant.

80 Jeg gik tavs af Vejen for Stormen. Til et saadant Uvejr havde jeg ikke før været Vidne, skønt jeg vel anede, at noget sligt undertiden brød løs; thi den nette unge Tjenestepige, jeg havde antaget til hende, fik i den første Maaned sin Afsked; tre eller fire andre havde siden den samme Skæbne; og i lange Mellemrum, naar hun slet ingen Pige havde, kom den førømtalte Rende-
85 kærting, hvis Navn var *Marthe*, og forrettede dennes Tjeneste. Fortrædelig herover ytrede jeg engang min Forundring over, at hun, som selv havde været i en saadan Stilling, kunde være saa streng imod sine Piger, men da svarede hun mig: »Skal jeg nu faa det paa min Tallerken, at jeg har været en Tjenestepige?«

Om Aftenen paa denne uheldige Dag kom jeg imidlertid igen til Lise, men da fandt jeg hende sengeliggende. Den mig forhadte *Marthe* gik med min stakkels Dreng paa Armen. Han kendte
90 mig, rakte sine smaa Arme ud efter mig, og for første Gang følte jeg ret levende, hvilken Trøst

dette lille Væsen kunde være mig. Næste Aften var Lise elskværdigere, end hun længe havde været. Hun saa nydelig ud, klædt i sin simple daglige Dragt. Hun havde mod al Sædvane ryddet op i Stuen, dækket Tebordet og syntes ved Mildhed og Kærlighed at ville erstatte mig den forrige Dags Ubehageligheder, hvilke jeg ogsaa aldeles forglemte for Øjeblikket, men desværre ikke⁹⁵ saaledes, at det bitre Indtryk jo blev tilbage som en Braad, der plagede mig.

Jeg overlagde nu, hvorledes jeg skulde forskaffe Lise et Selskab, der i mit Sted kunde tage Del i hendes smaa Fornøjelser. Mit Valg faldt paa min Værtindes Datter, en anstændig, stille Pige, som det lykkedes mig at bringe i Bekendtskab med hende. Men denne Glæde varede kun kort. Lise kaldte denne stakkels Pige en Snerpe, en Spidslærke, og de skiltes snart ad som¹⁰⁰ Uvenner. Hvor ugerne jeg end saa det, maatte jeg dog nu finde mig i, at hun besøgte sine gamle Bekendte og gik ud i deres Selskab. Mellem disse var der imidlertid Folk af saa slet en Tone, at det en Gang hændte sig, da jeg en Aften længe havde siddet i hendes Værelse og ventet hende med Urolighed, at hun kom hjem med Barnet paa Armen, ganske bleg og forstyrret med en haltende Fod og sønderrevne Klæder, hvorefter hun paa mine Spørgsmaal fortalte mig, at hun¹⁰⁵ havde været i Besøg hos en Øltapper, hvis Kone var hendes Veninde; der var kommet Gæster og var opstaaet Slagsmaal, og da hun i denne Tumult vilde flygte med Barnet, var hun bleven traadt paa Foden og havde faaet sine Klæder revne itu. Paa mine Bebrejdelser i denne Anledning svarede hun imidlertid fromt og ydmygt: ”Men du min Gud! skal jeg da aldrig have nogen Fornøjelse? Jeg er ikke god nok til at gaa med dig, og du siger, jeg er for god til at gaa til de andre.
¹¹⁰ Skal jeg da altid sidde alene?« Ved denne og lignende Ytringer, der maatte røre enhver, ved sin Skønhed og en vis naturlig Mildhed lykkedes det stedse denne stakkels Pige at afvæbne min Misfornøjelse og oplive en Gnist af den gamle Kærlighed. Jeg følte det skærende Misforhold imellem os, det forkerte i vor Forbindelse, og sagde til mig selv: ”Jeg har gjort en dum Streg, det er vist; men jeg vil bære Følgerne som en Mand.«